

Oldalszámát tekintve a könyv két nagyobb ívű tanulmány szövege, ami még – méretéből adódóan – nem adhat ki egy monografikus interpretációt. A szöveg olvasását olyan dolgok nehezítik, amelyek megoldását javasoltam tavaly: a hosszabb irodalmi szövegek függelékben legyenek, a szakirodalmi betétek, a kommentek, a publicisztikai szövegek – csak ha nem elengedhetetlenül fontos, de akkor is röviden jelenjenek meg a főszövegben – a jegyzetekben szerepeljenek, kerüljük az aláhúzásokat, elég a kurzív használata kiemelésnek. Magam nem vagyok híve a szaktanulmányok táblázatokkal való elárasztásának, de ha ezzel él a szerző, akkor ezek is jobban mutatnának a kötet végén. Végezetül egy különösen (nekem) fájó példával szeretném alátámasztani a kritikám lényegét. A kötet 8. végjegyzete arról ad hírt, hogy az OSZK *Arcanum* digitális adatbázisában a Mohács keresőszóra 15 000, a mohácsi csatára több mint 1000, a mohácsi vészre több mint 2500 találatot ad. „Így jelen kötet csak mintavételre, esetenkénti mélyfúrára vállalkozhat.” – varrja el a szálát jegyzetében a szerző. Nekem pedig az a véleményem, hogy legalább ezt a 3500 találatot végig kellett volna alaposan böngészni, hogy még árnyaltabb legyen a Mohácsról való gondolkodásunk. Így olyan gyöngyszemekre bukkanhatunk, mint a MórícZ Zsigmondnak írott levél II. Lajos halálával kapcsolatban (*Kelet Népe*, 1941 – Vida Ferenc, drámarészlete, kéziratát a PIM őrzi), vagy a Tomor Pál haláláról szóló hamis legendára (Bosnyák Sándor népmese-gyűjtése). E hosszú kritika remélem azt mutatja, hogy nagyon fontosnak tartom a kérdés kutatását. Ugyanakkor bízom abban, hogy a szerző következő Mohács-könyve a mostaniban ki nem fejtett gondolatokat és eredményeket is tartalmazni fogja.

FARKAS GÁBOR FARKAS

Gálfi Emőke, A gyulafehérvári hiteleshely requisitorai (1556–1690), Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület, 2015 (Erdélyi Tudománys Füzetek, 283) 235 p.

Üdítő dolog olyan dolgozatot kézbe venni, amelyről felületes olvasással is látszik, milyen ko-

moly munka áll mögötte. Napjainkban, amikor életünk minden pillanatában találkozunk a látszatra való törekvéssel, és az azzal való megelégedéssel, különösen megnyugtató olyan munkát megismerni, amelyik nem él vissza azokkal a szavakkal, amelyeket használ, illetve azokkal, amelyek e munka kapcsán felvetődnek. Az egyik ilyen szó, a hagyomány. Ma, amikor a hagyományápolást csak szélsőségesen értékelik, megnő a szó tartalmának értéke. Ha nem magyarul használjuk a szót, hanem a Magyarországon és Erdélyben természetes latin formájában – *traditio* –, máris közelebb jutunk tágabb tartalmához, mint amelyet a mai érzelmezések megengednek. Gálfi Emőke hagyományt folytat, hagyományt ápol és hagyományt (újra)teremt.

Hagyományt folytat, abban a tekintetben, hogy szorosan kötődik az őt a történezmű pályán elindító módszereihez. Forrásközelség, az interpretáció szerénysége, az első olvasattól ritkán távolabbra kerülés, a teljes szakirodalom kézbe vétele, és kritikus értékelése, a tanulmány és a dokumentum együttes felmutatása, ugyanakkor a *summarium* készítésében az értelmezés felelősségének a vállalása (az egyszerűbb, *in extenso*, betűhív közlés helyett).

Hagyományt ápol, hiszen kötődik ahhoz az erdélyi történeti iskolához, amelynek kimonodott célkitűzése a módszeres és rendszeres forrásfeltáráson alapuló dokumentáció, múltunk eltulajdonításának megnehezítése. Ápolja az interdiszciplináris megközelítés gazdag hagyományát, hiszen a dolgozat éppúgy jog-, értelmiség-, írásbeliség-, intézménytörténeti, ahogy köz-, vagy közigazgatás történeti.

Hagyományt teremt – legalábbis reményeink szerint –, hiszen álpragmatikus, elbutuló világunkban a szakmatörténet nem tartozik a természetes dolgok közé. Közjegyzőink, igazgatási szakembereink a saját hagyományukból jószerevével a „csak semmi felelősségvállalást” és az „itt kell fizetni”-t ismerik. (Ahogy az egyes requisitorok életrajzát olvassuk, úgy tűnik, azért az anyagiasság nem állt nagyon távol a korai újkori elődöktől sem.) De ne legyünk igazságtalanok, hiszen a Magyar Közjegyzői Kamara éppen az utóbbi időben több könyvet adott, adatott ki, és úgy tűnik, köreikben éledőben

van a szakmatörténet iránti érdeklődés. Ez adott esetben akár egy potenciális szponzort is jelent a disszertáció kiadásához.

De lépünk közelebb Gálfi Emőke könyvéhez. A felhasznált irodalom jegyzékéből is kitűnik, hogy a magyarországi és erdélyi hiteleshelyi tevékenység értékelése az önálló Erdélyi Nagyfejedelemség megalakulása előtti időkre nézve gyakoribb téma volt a szakírók számára, és Sunkó Attila munkáinak érdeme ellenére, a kutatásra választott téma valóban nagyon időszerű. [Csak ez utóbbi munkában (Sunkó, *Levéltérekessők, A gyulafehérvári káptalan és a kolozsmonostori konvent requisitorainak archontológiája a XVI–XVII. században* = *Fons*, IX(2004), 2, 277–327.) említett requisitorok számának csaknem a duplájával ismerkedhetünk most meg (22:36).] A kolozsmonostori konvent működése okmánytárat és monografikus igényű feldolgozást nyert (Jakó Zsigmond), a fejedelmi székhely szekularizált hiteleshelyének története is hasonló érdemel. Ráadásul – ahogy a mostani kötetből is jól látszik – az 1658-as tatár pusztítás ugyancsak megnehezíti Gyulafehérvár, illetve az ottani intézmények történetének megírását. Az utóbbi évtizedekben ismét módszeressé vált okmány-, és adattár kiadási tevékenységgel egy időben szükséges az elszórt adatot összegereblyézése. Gálfi Emőke ez utóbbi szempontból hallatlan hasznos munkát végzett, hiszen az általa azonosított requisitorok életrajzát úgy írta meg, hogy azoknak a falvaknak, városoknak a helytörténetírása, ahol ezeknek anyagi érdekeltségeik voltak, illetve azoknak a családoknak a históriája, akikkel rokoni kapcsolatban álltak ugyancsak gazdagodott.

Jogtörténeti a dolgozat a jogi intézmények (hiteleshelyek) történetének sorába tartozik még akkor is, ha a szekularizációt követő két évtizedben ez a tevékenység háttérbe is szorult. Gálfi Emőke éppen azt mutatja meg, hogy miképpen, milyen értelemben tartozik az intézmény továbbra is – az 1556 előtti időszakban ez nem kétséges. Rokolya Gábor, a legfrissebb hiteleshely történeti kézikönyv szerzője e tekintetben bizonytalanul fogalmaz, a mostani dolgozat megjelenése után nyilván nem lesznek kétségei (*Okleveles históriák. Válogatás*

a magyar közhitelesség irataiból, 1441–1848, Szerk. és a bev. tanulmányt írta Rokolya Gábor, Budapest, 2010, Magyar Országos Közjegyzői Kamara). A szerzőnek nem is lett volna dolga folytatni azt az évtizedekkel ezelőtt elkezdődött kutatást (Tarnai Andor, Madas Edit, Szelestei Nagy László), amely a kancelláriai és a hiteleshelyi *formuláriumok* történetével foglalkozott, azonban én örültem volna (gondolom mások is), ha a források ilyen szintű áttekintése mellett erről olvashatnánk néhány bekezdésnyi szöveget. (Legalább a forráshelyzet tisztázását el lehetne végezni: éppen a fejedelmi kancelláriáé – Sárosi János *protonotariustól* – fennmaradt [Szeged EK Ms 1636]).

Ez az imént említett forrástípus, és a hiteleshelyi tevékenység története szervesen illeszkedik a *hivatali írásbeliség történetébe*. Ennek összefoglaló jellegű megírása még várat magára. Gálfi Emőke mostani munkája módszertani szempontból is sokat segít abban, hogy közelebb lépünk a megvalósításhoz. A most kézbe vett munka azt tanúsítja, hogy a hivatali írásbeliség históriája az *értelmségtörténet* egy sajátos fejezetét adja. A kötet számomra legértékesebb része ugyanis az az életrajzi enciklopédia, amelyben megismerkedhetünk a levélkeresők teljes élettörténetével: származásukkal, családi, majd személyes kapcsolati rendszerükkel, anyagi állapotaikkal, ennek változásaival. Az anyagi helyzetben bekövetkezett változások okaival, a vagyonszerzés módjaival (a gyanús pénzeltűnésektől a teljesen átlátható, dokumentálható birtokszerzéseikig). A *helytörténeti* és *családtörténeti* műrelemek – hiszen az egyes arcképek, amelyeket Gálfi Emőke élénk állít ilyennek állíthatóak – fontos adalékokat tárnak elénk a társadalmi mobilitás történetéhez éppúgy, mint arra nézve, hogy mely régiókból származnak a Gyulafehérváron tisztséget nyert hivatalnokok. Már Fejér Tamás doktori értekezésében (*Oktatási viszonyok Fogarason a XVII. században*) is feltűnt az a tény, hogy a Török Birodalom Hódoltságnak nevezett részeiből Erdélybe mennek iskolába a magyar ifjak. Esze Tamás, Kathona Géza vagy Balázs Mihály kutatásaiból a hódoltsági és erdélyi unitáriusok kapcsolatairól sok mindent megtudhattunk, most látjuk azt is, hogy

a hódoltságiak számára a társadalmi és a szociális felemelkedésnek ez az útja – bizonynyal korlátozottan, de – nyitva állt.

Továbbgondolva Gálfi Emőke vizsgálatának eredményeit a levélkeresők származási helyét illetően – együttesen azokkal az utalásokkal, amelyek a fejedelmi adminisztrációban dolgozókra vonatkoznak –, nem mehetünk el szó nélkül amellett a tény mellett, hogy az „oda ki valók” (vagyis nem erdélyiek) nem kevesen voltak. Többen, mint amit az ugyancsak nem erdélyi fejedelmek személye indokolt volna.

(Csak zárójelben mondom: Mivel több friss Erdély történeti munkában is feltűnik ez a kérdés, és a magyarországi közbeszédben, szakirodalomban – nem mellesleg a román írásokban, tudományos beszédmódban is – sokszor előfordul Erdély és Magyarország állami létének különállósága, ideje lenne egy elméletibb jellegű írásban értekezni erről.)

De visszatérve Gálfi Emőke könyvének értelmiségtörténeti hozadékára említem, hogy az ő munkája mentén tovább folytatható az a gondolkodás, amelyet R. Várkonyi Ágnes a kora újkori gazdasági értelmiség kialakulása története mentén elkezdett. Ő, borbereki Alvinczi Péter generációjára tette a kezdeteket, mások (Szakály Ferenc, Péter Katalin, vagy éppen e sorok írója is) utalt a 16. századi Nádasdy udvar embereire (Perneszi György, vagy a Csányiak), Debreceni Tamásra, I. Rákóczi György, Jóna István, Zrínyi György tisztartóira. Gálfi Emőke, Bárdi István életrajza arra irányítja a figyelmet, hogy a *domiductus* gazdasági ügyintézők sorából sokamarai miként kerülhettek a jogi értelmiség körébe emberek, vagyis egy olyan réteg-mobilitásra hívja fel a figyelmet, amelynek vizsgálata egyszer tovább gazdagíthatja értelmiségtörténeti szakirodalmunkat.

Ugyancsak utalok arra, hogy a példás módszertannal megírt életrajzok az erdélyi *minden napok történetébe* (*histoire de la vie quotidienne*, *Alltagsgeschichte*) is bepillantást engednek, több tekintetben élvezhető olvasmányok.

A requisitorok vallási hovatartozásának áttekintése nem meglepő, de roppant tanulságos eredményt hozott. Divat toleranciáról, a más-ság értékeléséről beszélni, és a 20–21. századi

gondolkodást a történeti időkbe visszahelyezve sokszor történelmietlen vizsgálatokat végezni. A kora újkori toleráns minta államnak kiáltott, éppen megszülető Hollandia kapcsán, a 20. századi végi szakírók majdhogynem aktuálpolitikai kampánnyá emelték a kérdést. A kiváló holland történetíró, Nicolette Mout illő fegyelemmel, és kellő öniróniával mutatja meg tanulmányaiban, hogy miként érvényesült az a híres tolerancia éppen az északi Németalföldön. Nagyjából úgy, mint ahogy Erdélyben a requisitori hivatal betöltésekor (igaz, Erdélyben a katolikusoknak nem kellett dupla adót fizetniük, ahogy egy időben a spanyol korától függetlenné vált tartományokban). Gálfi Emőke munkájának ez a fejezete szép adalék az erdélyi Fejedelemség *egyház-történetéhez* is.

A kötet *intézménytörténeti* hozadéka sem hagyható szó nélkül. Annál is inkább nem, mert pontosan látható belőle az, hogy a hatalomváltások időszakában mennyire fontos egyes alapvető intézmények működésének a biztosítása (e tekintetben kötelező olvasmány kellene, hogy legyen napjaink *parvenu(e)*, a politikai állásokat betöltő személyei számára). A gyulafehérvári fejedelmi udvar története az utóbbi két évtizedben több szempontból is a szakmai közösségek látókörébe került. A mostani írásból is látható, hogy azok az intézmények, amelyek körülvették az udvart – levéltár, könyvtár, iskola, káptalan stb. – talán azért is, mert vitathatatlan hiány volt az értelmiség számát tekintve, személyzetükben mennyire azonos körre utaltak voltak. A zavar egy-egy requisitor, levéltáros, könyvtáros életrajzában nem véletlen tehát, ahogy nem világos az erdélyi intézménytörténetben a fejedelmi könyvtár, udvari iskolai könyvtár, káptalani könyvtár(?), fejedelmi levéltár, káptalani levéltár stb. szétválása. Jó példa erre Bárdi István és Samarjai Lőkös Péter személye.

Jakó Zsigmond alapos kutatásai ellenére sem mondhatjuk, hogy világos a fejedelmi könyvtár és az udvari skóla bibliotékájának egymáshoz való viszonya. Azt sem tudjuk, hogy Bethlen Gábornak, vagy I. Rákóczi Györgynek ezek mellett volt-e magánkönyvtára Gyulafehérvárt. Mit vitt el magával Brandenburi Katalin a könyvtári anyagból? Az „ország biblothecája”

minden bizonnyal a fejedelmi könyvtár volt. De a személyre vonatkoztatott „ország bibliothecája” vajon lehetett-e a „fejedelem könyvtárosa”? Mellesleg ez utóbbi tiszttel Samarjai Lőkös saját magáról nem tudom, hogy mondta volna. De általában is, az egyes, a fejedelmek körüli ügyekben eljáró hivatalnok, a személyi titkár, az udvari hivatal titkára, a könyvtáros, a levéltáros viszonya a fejedelemhez, ennek könyveihez, soha sem kutatott téma.

Egyetlen példa, ami összefügg a Gálfi Emőke dolgozatában említett személyek státusza tisztázhatatlanságával: egy, ma magántulajdonban lévő Schedel *Világkrónika* (Nürnberg, 1494) példányból kiderül, hogy azt Rákóczi Zsigmond fejedelemeként 1607-ben szerezte meg (kapta ajándékba megválasztásakor?). 1656-ban Nagyenyeden Samarjai Lőkös Péter „*Georgij Rakoczi secundi sed et primi litterarum secretiarum conservator*”-ként jegyzi bele tulajdonlását „*manu propria*”. Gondolhatunk sok mindenre: a család valamelyik tagja ajándékba adta neki, valamilyen alkalomkor (magam nem látom ezt valószínűnek, szerintem nagyot nézett volna, ha például nászajándékba a fejedelemtől egy könyvet kap); ellopta, Gálfi

Emőke is említ esetet, amikor Bárdival együtt tisztázniuk kellett elszámolási ügyeket.

A példával csak vissza akarok utalni az ügyintézők, a tisztségviselők, és az udvar vezetője gyakorlati viszonyának tisztázatlanságára. Ebből következhetett már a kortársak körében is egy olyan helyzet, hogy – különösen a visszaemlékezésekben – nem a dokumentálható tisztséget tulajdonítják az illetőnek, aki példának okáért a fejedelem körül mozgott.

De távolra kerültünk Gálfi Emőke könyvétől. Az előzőekben sorra vettem, hogy azzal a halhatlan nagy, szorgalmas és pontosan, következetes módszertannal elvégzett munkával, amelynek alapján ma kézbe vehetjük a gyulafehérvári káptalan fejedelemség-kori levélkeresőinek életrajzeit, magának a hiteleshelynek a történetét, számos történeti diszciplína művelőjének tett szolgálatot. A munkája jól illeszkedik egy kívülről mindenképpen tervezettnek, építkezőnek látszó erdélyi történetírásba, amelynek keretében sorra veszik az egyes fejedelemség kori intézmény történetét.

MONOK ISTVÁN

SOMMAIRE

Ára: 1300 Ft

<i>Farkas, Gábor Farkas:</i> Quelques nouvelles interrogations au sujet de la mort mystérieuse et de l'enterrement de Louis II	381
<i>Kasza, Péter:</i> Le cadavre du torrent	397
<i>Szebelédi, Zsolt:</i> Un cadavre mystérieux près du torrent Csele	413
<i>Csorba, Dávid:</i> Le syndrome de Mohács ou la mort de Louis II (1526) d'un point de vue historiographique	425
<i>Förköli, Gábor – Tubay, Tiziano:</i> Un poème hongrois noté en caractère sicule de Transylvanie dans le florilège de duc Auguste de Wolfenbüttel	443
CHRONIQUE	
Des trois derniers volumes de la <i>Bibliotheca Scientiae et Artis</i> (Buda, Attila)	460
Un nouvel série de livre: Schriftmedien – Kommunikations- und buchwissenschaftliche Perspektiven (Ursula Rautenberg)	464
NÉCROLOGUES	
Jenő Berlász (1911–2015) (Fülep, Katalin)	467
BIBLIOGRAPHIE	
La bibliographie de l'histoire hongroise des imprimeries, du livre, de la presse et des bibliothèques en 2014 (Borvölgyi, Györgyi–Hegyközi, Ilona)	469
REVUE	
Viskolcz Noémi, Le mécénat dans les cours seigneuriales : la bibliothèque de Ferenc Nádasdy, Szeged, SzTE, Bp., Historia Ecclesiastica Hungarica Alapítvány, 2013 (Ács, Pál)	488
Cameralia documenta pontificia de Regnis Sacrae Coronae Hungariae (1297–1536), par † Lukcsics József, Tusor Péter, Fedeles Tamás, Budapest–Róma, Gondolat Kiadó, 2014 (Körmendy, Kinga)	491
Csorba Dávid, L'enterrement du prince Mihály Apafi, Publication de sources, Budapest, reciti, 2014 (Győri L., János)	494
Németh S. Katalin, Des choses bien hongroises. Études sur l'histoire des rapports germano-hongrois, Budapest, Universitas, 2014 (P. Vásárhelyi, Judit)	497
V. Molnár László, La tsarine Catharine II, et le Colossus du Nord, Études historiques, Kaposvár, 2014 (Pirger, Orsolya)	499
Catalogues régionaux des incunables des bibliothèques publiques de France, Volume XV, par Yvonne Fernillot, Pierre Aquilon. Genève, Droz, 2014 (Monok, István)	502
Szöts Zoltán Oszkár, La collection de la Grande Guerre de la Bibliothèque nationale Széchényi, Gondolat, Budapest, 2014 (Nemes, Erzsébet)	503
Illik Péter, Le code Mohács: la défaite dans la mentalité hongroise, Budapest, Unicus Műhely, 2015 (Farkas, Gábor Farkas)	504
Gálfí Emőke, Les requisitors du locus credibilis de Alba Iulia (1556–1690), Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület, 2015 (Erdélyi Tudományos Füzetek, 283) (Monok, István)	507
AUTEURS	511

MAGYAR KÖNYVSZEMLE 2015. 4. SZÁM

MAGYAR
KÖNYV-
SZEMLEKÖNYV-
ÉS SAJTÓTÖRTÉNETI
FOLYÓIRATREVUE
POUR L'HISTOIRE DU LIVRE
ET DE LA PRESSE

131. ÉVFOLYAM

2015

4

ARGUMENTUM KIADÓ

MAGYAR KÖNYVSZEMLE

Alapítva 1876-ban

Fondée en 1876

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZETE
ÉS AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYV- ÉS SAJTÓTÖRTÉNETI
FOLYÓIRATA

CENTRE DE RECHERCHES EN SCIENCES
HUMAINE DE L'ACADÉMIE DES SCIENCES
DE HONGRIE ET DE LA
BIBLIOTHÈQUE NATIONALE SZÉCHÉNYI
POUR L'HISTOIRE DU LIVRE ET DE LA
PRESSE

Magyar Könyvszemle (Revue pour l'histoire du livre et de la presse – abrégé: MKsz)
Magyar Könyvszemle (Journal for the History of Book and Periodicals in Hungary – abbreviated: MKsz)
Magyar Könyvszemle (Zeitschrift für Buch-, und Pressegeschichte in Ungarn – gekürzt: MKsz)

131. ÉVFOLYAM 2015. 4. SZÁM

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG – COMITÉ DE RÉDACTION

MONOK ISTVÁN *főszerkesztő* ÁCS PÁL *társzerkesztő*
TERBE ERIKA *szerkesztő*

BOKA LÁSZLÓ BUDA ATTILA CSÁSZTVAY TÜNDE FARKAS GÁBOR FARKAS
MADAS EDIT NAGY LÁSZLÓ ROZSONDAI MARIANNE P. VÁSÁRHELYI JUDIT

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS TANÁCSADÓ TESTÜLET – COMITÉ SCIENTIFIQUE INTERNATIONAL

FRÉDÉRIC BARBIER (Paris), EDOARDO BARBIERI (Milano), VILIAM ČIČAJ (Bratislava),
HOWARD HOTSON (Oxford), EVA MÁRZA (Alba Iulia), FERENC POSTMA (Amsterdam),
URSULA RAUTENBERG (Erlangen), SIPOS GÁBOR (Cluj Napoca), VLADIMÍR URBANEK (Praha)

SZERKESZTŐSÉG – RÉDACTION

1118 Budapest, Ménesi út 11–13.

<http://epa.oszk.hu/00000/00021> · mksz@oszk.hu

Les articles de la revue sont indexés et préservés dans

HISTORICAL ABSTRACTS, AMERICA: HISTORY AND LIFE, MTA: REÁL, MTA: MTMT

A Magyar Könyvszemlét az MTMT indexeli és a REAL archiválja.

Megjelenik negyedévenként – Trimestrielle

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága (1089 Budapest, Orczy tér 1.). Előfizethető valamennyi postán, valamint e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu; faxon: (+36-1) 303-3440; További információ: (+36-80) 444-444. Példányonként megvásárolható az *Írók Boltjában* (1061 Budapest, Andrásy út 45.) és az *Argumentum Kiadóban* (1085 Budapest, Mária u. 46.).

Előfizetési díj egy évre 5200 Ft.

TARTALOM

<i>Farkas Gábor Farkas: Új kérdések II. Lajos rejtélyes halálával és temetésével kapcsolatban</i>	381
<i>Kasza Péter: Holttest a patakban</i>	397
<i>Szebelédi Zsolt: Rejtélyes holttest a Csele-patak közelében</i>	413
<i>Csorba Dávid: A Mohács-szindróma, avagy II. Lajos halála (1526) historiográfiai nézőpontból</i>	425
<i>Förköli Gábor – Tubay Tiziano: Székely írásos verskompiláció magyar nyelven Ágost wolffenbütteli herceg florilegiumából</i>	443

FIGYELŐ

<i>A Bibliotheca Scientiae et Artis három új kötetéről (Buda Attila)</i>	460
Egy új könyvsorozatról: Schriftmedien – Kommunikations- und buchwissenschaftliche Perspektiven (<i>Ursula Rautenberg</i>)	464

NEKROLÓG

Berlász Jenő (1911–2015) (<i>Fülep Katalin</i>)	467
---	-----

BIBLIOGRÁFIA

A magyar nyomda-, könyv-, sajtó- és könyvtártörténeti szakirodalom 2014-ben (<i>Borvölgyi Györgyi – Hegyközi Ilona</i>)	469
---	-----

SZEMLE

Viskolcz Noémi, A mecenatúra szinterei a főúri udvarban: Nádasdy Ferenc könyvtára, Szeged, SzTE, Bp., Historia Ecclesiastica Hungarica Alapítvány, 2013 (<i>Ács Pál</i>)	488
Cameralia documenta pontificia de Regnis Sacrae Coronae Hungariae (1297–1536), Feltárta, szerkesztette és közreadja † Lukcsics József, Tusor Péter, Fedeles Tamás, Budapest–Róma, Gondolat Kiadó, 2014 (<i>Körmendy Kinga</i>)	491
Csorba Dávid, Apafi Mihály fejedelem temetése, Forráskiadás, Budapest, reciti, 2014 (<i>Győri L. János</i>)	494
Németh S. Katalin, Magyar dolgokról, Magyar-német kapcsolattörténeti tanulmányok, Budapest, Universitas, 2014 (<i>P. Vásárhelyi Judit</i>)	497
V. Molnár László, II. Katalin cárnő és az „északi kolosszus”, Tanulmánykötet, Kaposvár Megyei Jogú Város Közgyűlése, Kaposvár, 2014 (<i>Pirger Orsolya</i>)	499
Catalogues régionaux des incunables des bibliothèques publiques de France, Volume XV, par Yvonne Fernillot, Pierre Aquilon. Genève, Droz, 2014 (<i>Monok István</i>)	502
Szöts Zoltán Oszkár, Az Országos Széchényi Könyvtár egykori első világháborús gyűjteménye, Országos Széchényi Könyvtár–Gondolat, Budapest, 2014 (<i>Nemes Erzsébet</i>)	503
Illik Péter, A Mohács-kód, A csatavesztés a magyar köztudatban, Budapest, Unicus Műhely, 2015 (<i>Farkas Gábor Farkas</i>)	504
Gálfi Emőke, A gyulafehérvári hiteleshely requisitorai (1556–1690), Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület, 2015 (Erdélyi Tudományos Füzetek, 283) (<i>Monok István</i>)	507

SZÁMUNK SZERZŐI	511
-----------------------	-----

A szerkesztőség legfeljebb 1 ív terjedelmű és az MSZ 9651 szabványnak megfelelő kéziratokat fogad el (egy oldalon 30 sor, soronként 60 leütés, jegyzetek a főszöveg alatt vagy után). A Tanulmányok rovatba szánt kézirathoz fél oldal terjedelmű tartalmi kivonatot is kérünk.

A kiadásért felel az Argumentum Kiadó igazgatója. HU ISSN 0025–0171
A borítótér Somogyvári Zsuzsa munkája. Tördelte Láng András.
Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme.